

UKREPI IN PREDPISI

ZAKON o organih notranjih zadev

Zvezni svet Zvezne ljudske skupščine je na seji 26. junija 1956 sprejel predlog zakona o organih notranjih zadev. Ta zakon vsebuje poleg organizacijskih predpisov znatno število drugih določb, ki so velikega pomena za naš sistem državne uprave v celoti, posebno pa za delo organov in uslužbencev v tej veji državne uprave kakor tudi za zaščito pravic državljanov. Tu bomo podčrtali nekatere izmed teh važnejših določb, ki poudarjajo pomen tega zakona.

Zakon o državni upravi obsega vso državno upravo in vsebuje samo načelne rešitve za vrsto vprašanj, ki jih regulira. Za zakonito in učinkovito delovanje uprave pa niso zadostne samo načelne postavke. Uprava se srečuje vsak dan z vrsto konkretnih nalog in poslov, ki jih mora nepretrgano reševati v praksi. Zato je nujno izhajati za predpisovanje delovnega načina v posameznih vejah uprave iz nalog, ki jih izpolnjujejo, in predpisati konkretna oblike poslovanja posameznih upravnih organov.

Zakon o organih notranjih zadev rešuje prav ta problem, ker normira funkcioniranje upravnih organov na določenem področju. Dejansko se nanaša na zakon o državni upravi in se giblje v okviru temeljnih načel, ki so v njem postavljeni, hkrati pa bolj podrobno razčlenja uporabo teh načel na področju uprave za notranje zadeve. Zato je že v začetku ekspozice tovariša Aleksandra Rankoviča o predlogu tega zakona poudarjeno, da predstavlja konkretizacijo zakona o državni upravi. Zakon o notranjih zadevah in zakon o državni upravi predstavljata celoto, ki krepi še bolj ves sistem naše državne uprave.

Zakonitost v delu organov notranjih zadev

Zakonitost je ena izmed temeljnih značilnosti v delu naše uprave sploh, a tudi v delu organov notranjih zadev. Okvir in temelj aktivnosti ter pooblastil organov notranjih zadev sta določena v zakonu in drugih predpisih. Pri svojem delu organi notranjih zadev uporabljajo zakon ter so poklicani, da zagotovijo uporabo in spoštovanje zakona s strani državljanov, družbenih ustanov in organizacij. Tudi organi notranjih zadev kakor drugi organi uprave morajo uporabljati pravo ter ga spoštovati tako po njegovi vsebini kakor po obliki.

Glede zagotovitve načela zakonitosti zakon izrecno določa, da so organi notranjih zadev pri izvrševanju svojih nalog dolžni in pooblašteni, da podvzemajo samo tiste ukrepe, ki so v zakonu in drugih predpisih določeni. Pomen uporabe načela zakonitosti v delu organov notranjih zadev je najlažje oceniti, če upoštevamo, da je naloga uslužbencev teh or-

ganov: preprečevati izvrševanje protipravnih del; preprečevati in odpravljati nezakonite in druge škodljive pojave; zagotavljati izpolnjevanje odločb drugih državnih organov, ki temeljijo na zakonu.

Potemtakem dobi uporaba zakonitosti v delu organov notranjih zadev poseben pomen. Vsaka nezakonitost napravljena v delu organov notranjih zadev, nepravilno izpolnjevanje družbenih nalog, zloraba in preokrajšitve pooblastil bi lahko imele mnogo bolj škodljive posledice, kakor če bi bile napravljene na nekem drugem področju državne uprave, ker pogosto takih škodljivih posledic ne bi bilo mogoče lahko odpraviti. Krepitev načela zakonitosti v delu organov notranjih zadev je ena izmed najpomembnejših postavk v novem zakonu o teh upravnih organih.

Delokrog organov notranjih zadev

Za vmesništvo načela zakonitosti v delu upravnih organov je eden izmed osnovnih pogojev ta, da se pravno določijo njihove pravice in dolžnosti kakor tudi pooblastila uslužbencev v opravljanju dolžnosti. Čeprav so določali nekateri predpisi posamezne zadeve v pristojnosti organov notranjih zadev, doslej ni bil niti na enem mestu določen delokrog teh organov v celoti. Sedaj je ta delokrog ugotovljen tako, da so notranje zadeve določene kot matična veja uprave in da te posle praviloma opravljajo organi notranjih zadev. Samo z zakonom in z drugimi predpisi, objavljenimi na temelju zakona, je mogoče posamezne izmed teh poslov poveriti ljudskemu odboru, njihovim svetom in drugim upravnim organom.

Pri opravljanju navedenih poslov se dana uslužbencem pooblastila, ki izvršajo iz same narave notranjih zadev. Ta pooblastila so bila doslej določena le za Ljudsko milico, vendar brez zadostne natančnosti.

Ta pooblastila se lahko uporabljajo samo pri opravljanju službe in zaradi izpolnjevanja službenih nalog. Organi notranjih zadev so dolžni va-

* Glej ekspozice tovariša Aleksandra Rankoviča o predlogu zakona o organih notranjih zadev.

Tovariš Aleksander Ranković podaja ekspozice zveznemu svetu ljudske skupščine

rovati in ščititi življenja in dostojanstvo državljanov in lahko uporabljajo proti njim samo tiste prisilne ukrepe, ki so po zakonu določeni. Legitimiranje državljanov, preiskava njihovega stanovanja in osebna preiskava, privod in pripor, uporaba fizične sile in strelnega orožja, se lahko pri izpolnjevanju službe uporabljajo samo v primerih, ki so v zakonu določeni. Kakor tudi doslej so se uslužbenci notranjih zadev pri opravljanju teh ukrepov dolžni ravnati po pooblastilih, ki so določena v zakonu, pravtako pa jih lahko uporabljajo samo v primerih, kadar jih zakon za to pooblašča.

Razmejitev pristojnosti

Poseben pomen imajo tiste določbe zakona, ki krepkeje povezujejo organe notranjih zadev po vertikalni liniji, da bi se zavarovala enotnost delovanja posameznih služb teh organov. Temeljna načela o medsebojnih odnosih zveznih, republiških, pokrajinskih, oblastnih, okrajnih in občinskih upravnih organov določena v zakonu o državni upravi veljajo tudi za ustrezajoče organe notranjih zadev. V poslih, ki so v izključni pristojnosti zveze kakor tudi v poslih, ki so splošnega interesa za zvezo in ljudsko republiko, pa je bilo nujno o vertikalno povezanost še bolj okrepiti. Zakon takratno raštevajo, kateri posli so v izključni pristojnosti zveze kakor tudi splošnega interesa za izvedbo, a v vmesnem razdobju, dokler ne bo sprejet republiški zakon, tudi za ljudsko republiko.

V izključni pristojnosti zveze so posli državne varnosti, kontrole potniškega prometa preko državne meje, službe potnih listov, naloz nad bivanjem in gibanjem tuincev in zveznim državljanstvom. Za zvezo so splošnega interesa posli javne varnosti in kriminalistične službe, zagotovitev uporabe zakona in predpisov o pravici državljanov, kakor tudi zagotovitev uporabe predpisov o prometu s strelnim orožjem strelivom in eksplozivom, o izvrševanju kazni, varnostnih ukrepov in vzgojno-poboljševalnih ukrepov, o civilni zaščiti, organizaciji in vežbanju Ljudske milice.

Razen pravic in dolžnosti, ki jih določa zakon o državni upravi, so zvezni in republiški organi notranjih zadev pooblašteni, da pri izpolnjevanju pravice nadzorstva pregledajo delo vseh organov in služb notranjih zadev in da podvzemajo določene ukrepe zaradi preprečevanja izvršitve protizakonitih aktov teh organov. V poslih, ki so v izključni pristojnosti zveze kakor tudi v poslih kriminalistične službe širšega pomena, so zvezni in republiški organi upravičeni izdajati ukaze o načinu izvršitve teh poslov v določenih pogojih pa lahko podvzemajo neposredno izpolnitev določenega posla iz pristojnosti drugega organa notranjih zadev.

Položaj in naloge Ljudske milice

Zakon določa še novo položaj Ljudske milice. Ta je v sestavi organov notranjih zadev, v okraju pa je sestavni del upravnega aparata okrajnega ljudskega odbora. Dolžnost Ljudske milice je, da neposredno ščiti življenje in osebo svobodo državljanov družbeno in osebno imovino, da vzdržuje javni red in mir, da preprečuje kršenje javnega reda in da zagotovi izvršitev vseh tistih poslov, ki so določeni s posameznimi predpisi.

Njena dolžnost je, da posreduje v vsakem primeru, kadar so ogroženi javni red in mir ali javni red sploh. Kot del upravnega aparata okrajnega ljudskega odbora odgovarja Ljudska milica za svoje delo svetu za notranje zadeve in ljudskemu odboru po načelniku sekretarata za notranje zadeve.

Zakon določa tudi položaj Ljudske milice do občinskega ljudskega odbora. Občina nima za vzdrževanje reda in mira na svojem področju in za zagotovitev izvršitve aktov ljudskega odbora in svojega upravnega aparata posebne straže. To delo je naloga postaje Ljudske milice, ki je na področju občine. Pri opravljanju teh poslov je postaja Ljudske milice podrejena predsedniku ljudskega odbora in referentu za notranje zadeve občinskega ljudskega odbora, ki sta pooblaščenata, da izdajata za izpolnjevanje teh poslov komandirju postaje obvezne ukaze.

Navedena načela, ki jih je usvojil zakon o organih notranjih zadev kažejo, da je bil sprejetjem tega zakona naš pravni sistem izpopolnjen glede organizacije državne uprave v celoti, posebej pa glede organizacije ene izmed zelo pomembnih vej državne uprave.

Negoslav Osočkišič

UREDNIŠKI ODBOR NAŠE SKUPNOSTI

Nikola Balog, Tone Vratuša, Todor Vujasinovič, Danilo Vuković, Dušan Vuković, Kiro Gligorov, Ašer Deleon, Milun Ivanović, Petar Ivičević, Iovan Janković, Iovan Marinović, Ljubisav Marković, Mitra Mitrovič, Ante Novak, Vojin Popović, Janko Smole, Zdenko Has, Nikola Čobelič.

Predsednik uredniškega odbora:
Kiro Gligorov.

Glavni in odgovorni urednik:
Ljubisav Marković.

UREDNIŠKI ODBOR ZA SLOVENIJO:
Ivo Klemenčič, Vasja Kogej, Viktor Kotnik, Mile Frolinski, Pavle Zaucer.

Predsednik uredniškega odbora za Slovenijo:
Pavle Zaucer.